



วนศาสตร์

วารสารสมาคมศิษย์เก่าวนศาสตร์ ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 เดือน กรกฎาคม 2567

มีป่า มีน้ำ มีชีวิต

วารสารสมาคมศิษย์เก่าวนศาสตร์

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 เดือน กรกฎาคม 2567

สารบัญ

หน้า

สารสันจากนายกสมาคมศิษย์เก่าวนศาสตร์	1
ประวัติและวัตถุประสงค์สมาคมศิษย์เก่าวนศาสตร์	3
คณะกรรมการบริหารสมาคมศิษย์เก่าวนศาสตร์	8
จรรยาบรรณวนกรไทย	9
ประวัติ วิทยาลัยวนศาสตร์ (พ.ศ.2479-2500)	10
แวดวงวนกร คำประกาศเกียรติคุณ	20
แวดวงวนกร กองทุนส่งเสริมกิจการด้านวนศาสตร์	26
แวดวงวนกร รายชื่อผู้แทนรุ่นวนศาสตร์	36
แวดวงวนกร รายชื่อศิษย์เก่าที่ถึงแก่กรรม	38
แวดวงวนกร ขอแสดงความยินดี	39
แวดวงวนกร ประกาศสมาคมศิษย์เก่าวนศาสตร์	40
วนศาสตร์วิเคราะห์ การเพิ่มผลิตภัณ์ท่มวลรวมในภาคการป่าไม้ไทย	41
บ้านสวยด้วยต้นไม้ โครงการคีนยางนา-สู่ป่าในเมือง	46
บ้านสวยด้วยต้นไม้ สวนรุ่มวัน...ป่าในเมือง มก.	50
วนศาสตร์วิเคราะห์ คาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้ของไทย ทำอย่างไร ขายได้จริงหรือ	54
วนกรสัญจร บางกะเจ้า...ป่ากลางเมือง...เพื่อเมืองที่ยั่งยืน	65
พันธุ์ไม้น่าปลูก “มะริด” ไม้ป่ามีผล หายาก ใกล้สูญพันธุ์	68
จากใจวนกร	76
ประกาศสมาคมศิษย์เก่าวนศาสตร์	78
ปฏิทินป่าไม้ รายงานผลการดำเนินงาน	82
คุยกับ บก.	88
ภาพกิจกรรมของสมาคมศิษย์เก่าวนศาสตร์	

วนศาสตร์เคราะห์

คาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้ของไทย ทำอย่างไร ขายได้จริงหรือ

โดย

นายอภิสิทธิ์ เสนาวงค์ นักวิชาการชำนาญการพิเศษ

สำนักรับรองคาร์บอนเครดิต องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โลกร้อน โลกรวน ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ล้วนเป็นที่ทราบกันดีว่าสาเหตุสำคัญเกิดจากการเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศที่มีมากผิดปกติจากที่ไม่เคยมีมาก่อนและเป็นหลักฐานสำคัญชิ้นหนึ่งที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ของการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกอย่างต่อเนื่องที่สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศ และส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศโดยรวมของโลก ดังนั้นการลดความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ สามารถดำเนินการได้สองแนวทาง คือ 1) การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่จะขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ และ 2) การดูดกลับก๊าซเรือนกระจกจากชั้นบรรยากาศ ซึ่งการดูดกลับก๊าซเรือนกระจกจากบรรยากาศในปัจจุบันสามารถดำเนินการได้ในสองแนวทางคือ การดูดกลับโดยการปลูกต้นไม้ และ การดูดกลับโดยใช้วัฏจักรหรือเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์แต่หากมองในมุมของความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ การปลูกต้นไม้เพื่อดูดกลับคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกชนิดหนึ่งที่สะสมอยู่ในระบบนิเวศทั้งในส่วนของต้นไม้ต้นทุนการดำเนินงานและมีความคุ้มค่ามากกว่าการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หลายเท่าตัว

เพื่อเป็นการบรรเทาภาวะโลกร้อน โลกรวนที่เกิดขึ้น ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในข้อตกลงปารีส และมีเป้าหมายที่จะช่วยโลกในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้อย่างน้อยร้อยละ 30 จากการดำเนินงานตามปกติภายในปีพ.ศ. 2573 และเพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) หรือ อบก. หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้พัฒนาโครงการคาร์บอนเครดิตของประเทศไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นการพัฒนาตามแนวทางมาตรฐานสากล โดยโครงการคาร์บอนเครดิตที่ อบก. พัฒนาขึ้นมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า โครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program : T-VER) โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการลดก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศโดยความสมัครใจ และสามารถนำปริมาณการลดก๊าซเรือนกระจกหรือคาร์บอนเครดิต ที่เกิดขึ้นไปซื้อ-ขาย แลกเปลี่ยนในตลาดคาร์บอนภาคสมัครใจได้ โดยโครงการ T-VER จำแนกตามประเภทของโครงการ แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ 1) การเพิ่มประสิทธิภาพพลังงาน 2) พลังงานทดแทน 3) การจัดการของเสีย 4) การจัดการในภาคขนส่ง 5)



การปลูกป่า/ต้นไม้ 6) การอนุรักษ์หรือฟื้นฟูป่า 7) การเกษตร และ อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการ อบก. กำหนด

ในปัจจุบัน อบก. ได้พัฒนามาตรฐานโครงการ T-VER ให้สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ทั้งในระดับชาติและสากล โดยแบ่งออกเป็นสองระดับได้แก่ (1) T-VER มาตรฐาน (Standard T-VER) ซึ่งเป็นการพัฒนาโครงการคาร์บอนเครดิตที่ผู้พัฒนาโครงการมีวัตถุประสงค์ในการนำคาร์บอนเครดิตที่ได้รับการรับรองจาก อบก. ไปใช้เพื่อการซื้อ-ขาย หรือ ชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขององค์กรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศในภาคสมัครใจเท่านั้น (2) T-VER มาตรฐานขั้นสูง (Premium T-VER) เป็นโครงการที่เหมาะสมสำหรับผู้พัฒนาโครงการคาร์บอนเครดิตมีวัตถุประสงค์ในการนำคาร์บอนเครดิตไปใช้เพื่อการซื้อ-ขาย หรือ เพื่อชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขององค์กรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศในภาคสมัครใจรวมทั้ง วัตถุประสงค์การถ่ายโอนคาร์บอนเครดิตระหว่างประเทศตามแนวทางข้อตกลงที่ 6.2 ของข้อตกลงปารีส อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเบื้องต้น ในบทความนี้จะเน้นไปที่การอธิบายหลักการและแนวทางการดำเนินโครงการคาร์บอนเครดิตสำหรับโครงการปลูกป่าไม้ ในระดับของ Standard T-VER ซึ่งมีแนวทางและวิธีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

แนวคิดการประเมินปริมาณคาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้สำหรับ Standard T-VER

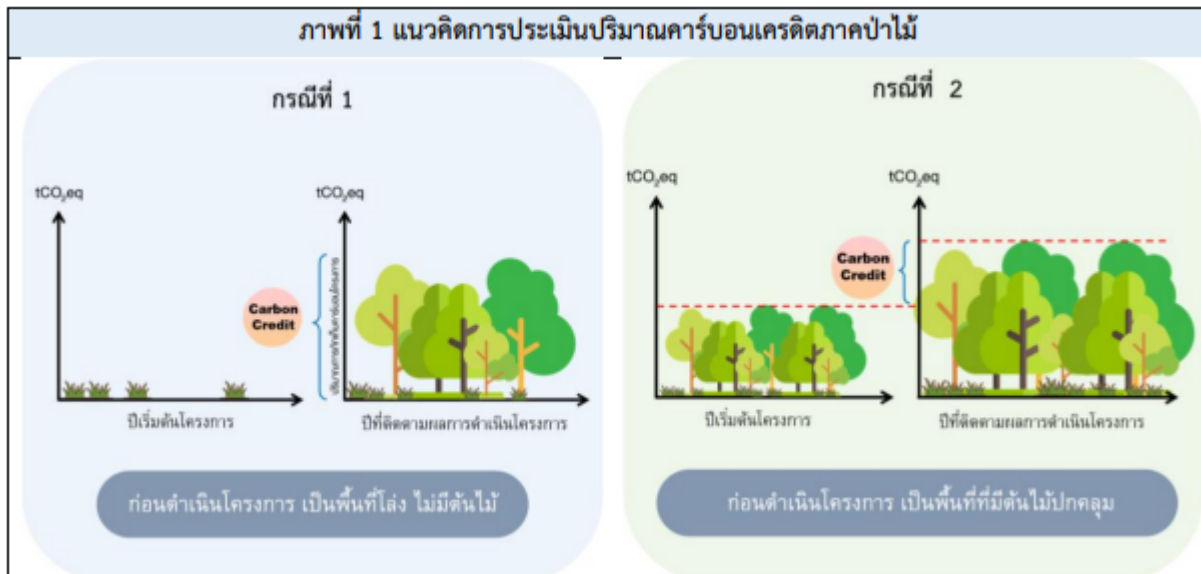
การคำนวณหาปริมาณคาร์บอนเครดิตที่จะได้รับจากการดำเนินโครงการ T-VER จะคิดจากปริมาณการเพิ่มพูนขึ้นของการกักเก็บคาร์บอนของในมวลชีวภาพของต้นไม้ โดยเริ่มคิดหรือนับจากวันที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโครงการ T-VER จาก อบก. ไปจนถึงวันสิ้นสุดอายุโครงการ โดยปริมาณการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้ในพื้นที่ดำเนินโครงการ ณ วันขอขึ้นทะเบียนโครงการ T-VER หรือปีที่เริ่มต้นโครงการ จะเรียกว่า ค่าการกักเก็บคาร์บอนในกรณีฐานของโครงการ (Baseline Sequestration) และเมื่อมีการวัดซ้ำครั้งที่สองในพื้นที่เดิมจะเรียกว่า ค่าการกักเก็บคาร์บอนจากการดำเนินโครงการ (Project Sequestration) ซึ่งทั้งสองค่าไม่ใช่ปริมาณคาร์บอนเครดิตที่ อบก. ให้การรับรอง แต่ปริมาณคาร์บอนเครดิตที่ อบก. ให้การรับรอง คือส่วนต่างของค่าการกักเก็บคาร์บอนจากการดำเนินโครงการ ลบด้วย ค่าการกักเก็บคาร์บอนในกรณีฐานของโครงการ

โดยรูปแบบของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ T-VER ภาคป่าไม้ สามารถมีได้ทั้ง 2 รูปแบบคือ

- รูปแบบที่ 1 พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ T-VER ก่อนขอขึ้นทะเบียนเป็นโครงการ มีลักษณะเป็นพื้นที่ โลงไม้มีต้นไม้ต้นไม้มากคลุม กรณีนี้จะมีค่าการกักเก็บคาร์บอนในกรณีฐาน หรือ ค่าการกักเก็บในปีที่เริ่มต้นโครงการเท่ากับศูนย์ (ภาพที่ 1 กรณีที่ 1)
- รูปแบบที่ 2 พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ T-VER ก่อนขอขึ้นทะเบียนเป็นโครงการ เป็นพื้นที่ที่มีมีการปลูกต้นไม้หรือมีต้นไม้ปกคลุมอยู่แล้ว กรณีนี้ค่าการกักเก็บคาร์บอนในกรณีฐาน หรือค่าการกักเก็บคาร์บอนในปีที่เริ่มต้นโครงการไม่เท่ากับศูนย์ ซึ่งผู้พัฒนาโครงการจะต้องทำการสำรวจและวัดต้นต้นไม้ในพื้นที่เพื่อประเมินค่าการกักเก็บคาร์บอนสำหรับเป็นข้อมูลประกอบการขอขึ้นทะเบียนโครงการ T-VER (ภาพที่ 1 กรณีที่ 2)



ภาพที่ 1 แนวคิดการประเมินปริมาณคาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้



ข้อควรรู้สำหรับผู้ที่ต้องการเข้าร่วมโครงการคาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้สำหรับ Standard T-VER สำหรับการดำเนินโครงการ Standard T-VER ในภาคป่าไม้มีข้อมูลและหลักเกณฑ์การดำเนินงานที่มีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต้องพิจารณาในระดับหนึ่ง ซึ่งผู้สนใจที่จะดำเนินการหรือพัฒนาโครงการ T-VER สามารถศึกษารายละเอียดเอกสารต่าง ๆ ได้ที่เว็บไซต์ <https://tver.tgo.or.th/index.php?lang=th> อย่างไรก็ตามในบทความนี้เพื่อเป็นการทำความเข้าใจในเบื้องต้น และยกเฉพาะประเด็นที่เป็นสาระสำคัญที่จำเป็นต้องเข้าใจก่อนพิจารณาดำเนินโครงการโดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

ลำดับ ที่	ประเด็น	รายละเอียดที่ต้องพิจารณา
1	ชนิดไม้ที่เข้าร่วมโครงการ	ประเภทของต้นไม้ที่เข้าร่วมโครงการได้ต้องเป็น ไม้ยืนต้น ที่มีเนื้อไม้ และ มีอายุยืนยาวหลายปี ซึ่งไม่ควรจะมีรอบตัดฟันน้อยกว่า 10 ปี (กลุ่มพืชเกษตรยืนต้น เช่น ยางพารา สวนผลไม้ ปาล์มน้ำมัน จะอยู่ในกลุ่มคาร์บอนเครดิตภาคการเกษตร) โดยตลอดอายุโครงการต้องไม่มีการตัดไม้ออกทั้งหมดออกจากพื้นที่โครงการ (Clear-cut) แต่สามารถที่จะตัดได้เป็นบางส่วนโดยมีวัตถุประสงค์การตัดเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตของต้นไม้หรือหมู่ไม้ที่เหลืออยู่ในพื้นที่โครงการ เช่น การตัดสางขยายระยะ การตัดป้องกันโรคและแมลง หรือ การตัดเพื่อการป้องกันภัย เป็นต้น
2	ขนาดพื้นที่ขั้นต่ำในการเข้าร่วมโครงการ	ขนาดพื้นที่ดำเนินโครงการต้องไม่น้อยกว่า 10 ไร่ ซึ่งอาจจะเป็นมีมากกว่า 1 แปลง หรือ 1 พื้นที่ ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นแปลงหรือผืนเดียวกันติดต่อกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้พัฒนาโครงการต้องพิจารณา

		ประเด็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการร่วมด้วย กรณีพื้นที่โครงการมีขนาดเล็กเกินไปอาจจะทำให้การดำเนินงานไม่คุ้มค่ากับการลงทุน
3	เอกสารสิทธิ์/สิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ดำเนินโครงการ	- พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสาร หลักฐานแสดงสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือ เอกสารที่ยืนยันได้ว่าเจ้าของผู้มกรรมสิทธิ์เหนือพื้นที่นั้น ๆ ยินยอมให้ดำเนินการ - ในกรณีที่เป็นการปลูกป่าในพื้นที่ของกำกับภาครัฐ เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ผู้พัฒนาโครงการต้องปฏิบัติให้เป็นไปตาม ระเบียบการปลูกป่า และระเบียบการแบ่งคาร์บอนเครดิต ตามแต่ละหน่วยงานประกาศ ก่อนยื่นขอขึ้นทะเบียนโครงการ T-VER ต่อ อบก.
4	อายุการดำเนินโครงการหรือ ระยะเวลาการคิดเครดิต	โครงการเมื่อได้รับการอนุมัติจาก อบก. เป็นโครงการ T-VER แล้ว จะมีอายุการดำเนินโครงการ 10 ปี และผู้พัฒนาโครงการสามารถขอต่ออายุได้ครั้งละ 10 ปี ไม่จำกัดจำนวนครั้ง
5	หน่วยของการรับรองคาร์บอนเครดิต	อบก. รับรองคาร์บอนเครดิตที่มีหน่วยเป็น ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (tCO ₂ eq)
6	การคำนวณปริมาณคาร์บอนเครดิต	ในการคำนวณปริมาณคาร์บอนเครดิตต้องเป็นไปตาม ระเบียบวิธีลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจ (T-VER Methodology) ที่ประกาศในเว็บไซด์ https://tver.tgo.or.th/index.php?lang=th ซึ่งปัจจุบัน Standard T-VER สำหรับโครงการประเภทป่าไม้ มี 6 ระเบียบวิธีการคำนวณ ได้แก่ 1. T-VER-S-METH-13-01 การปลูกป่าอย่างยั่งยืน เป็นวิธีการคำนวณที่เหมาะสมใช้กับพื้นที่การปลูกป่าหรือปลูกไม้ยืนต้นรอบตัดฟันยาว พื้นที่โดยประมาณไม่เกิน 16,000 ไร่ 2. T-VER-S-METH-13-02 การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่าและการเพิ่มพูนการกักเก็บคาร์บอนในพื้นที่ป่าในระดับโครงการ เป็นวิธีการคำนวณที่เหมาะสมใช้กับพื้นที่ที่มีสภาพความเป็นป่ามีการปกคลุมของเรือนยอดมากกว่าร้อยละ 30 และพื้นที่นั้นๆ มีแนวที่จะเสื่อมโทรมหากไม่มีการดำเนินโครงการ T-VER 3. T-VER-S-METH-13-03 การปลูกป่าอย่างยั่งยืนโครงการขนาดใหญ่ เป็นวิธีการคำนวณที่เหมาะสมใช้กับพื้นที่การปลูกป่าหรือ

		ปลูกไม้ยืนต้นรอบตัดฟันยาว พื้นที่โดยประมาณเกินกว่า 16,000 ไร่ 4. T-VER-S-METH-13-04 สวนไม้เศรษฐกิจโตเร็ว เป็นวิธีการคำนวณที่เหมาะสมใช้กับพื้นที่การปลูกไม้เศรษฐกิจโตเร็ว ตามรายชื่อชนิดไม้ที่ อบก. ประกาศ เช่น ยูคาลิปตัส กระถินเทพา มะฮอกกานี ไม้ชนิดต่างๆ เป็นต้น โดยทั้งนี้ต้องมีรอบการตัดฟันไม่น้อยกว่า 10 ปี 5. T-VER-S-METH-13-04 กิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่พรุ เป็นวิธีการคำนวณที่เหมาะสมใช้กับพื้นที่ป่าพรุเท่านั้น
--	--	--

ผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนการดำเนินโครงการ

ในกระบวนการดำเนินงานโครงการ T-VER ภาคป่าไม้จะมีผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. เจ้าของโครงการ หมายถึง ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดิน หรือเจ้าของต้นไม้ในพื้นที่ดำเนินโครงการ และมีกรรมสิทธิ์ในคาร์บอนเครดิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

2. ผู้พัฒนาโครงการ หมายถึง ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาโครงการ T-VER และมีความรับผิดชอบในกระบวนการพัฒนาโครงการ T-VER ทั้งนี้ ผู้พัฒนาโครงการอาจเป็นเจ้าของโครงการ ด้วยก็ได้กรณีผู้พัฒนาโครงการกับเจ้าของโครงการเป็นคนละรายกันจะต้องมีเอกสารยืนยันสิทธิ์การเป็นผู้พัฒนาโครงการที่ได้รับการยินยอมจากเจ้าของโครงการ

3. ผู้ประเมินภายนอก (Validation and Verification Body: VVB) หมายถึง หน่วยงานอิสระ (Third Party) ที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบความใช้ได้ของโครงการก่อนการขึ้นทะเบียนโครงการ และ ทวนสอบปริมาณก๊าซเรือนกระจก โดยต้องเป็นหน่วยงานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประเมินภายนอกกับ อบก. และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการที่เข้าไปดำเนินการตรวจสอบ (รายชื่อหน่วยงานผู้ประเมินภายนอกสามารถสืบค้นได้เว็บไซต์โครงการ T-VER)

4. องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับขึ้นทะเบียนโครงการ T-VER และ รับรองปริมาณคาร์บอนเครดิต ให้กับโครงการที่ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และมาตรฐานที่ อบก. กำหนด

ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการคาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้สำหรับ Standard T-VER

การดำเนินโครงการ T-VER ภาคป่าไม้ มีลำดับขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การขอขึ้นทะเบียนโครงการ ในขั้นตอนนี้จะทำเพียงครั้งเดียวในปีที่เข้าร่วมหรือขอขึ้นทะเบียนโครงการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานย่อย ๆ ดังนี้

1) ขั้นตอนการพิจารณาขอบเขตการดำเนินงานและวัดค่ากรณีฐานของโครงการ โดย ผู้พัฒนาโครงการ ต้องพิจารณาว่ากิจกรรมการปลูกป่าที่ดำเนินการอยู่นั้นเข้าข่ายกับเงื่อนไขของระเบียบวิธีคำนวณการลดก๊าซเรือนกระจก (T-VER Methodology) ตามที่ อบก. กำหนดไว้หรือไม่ รวมถึงต้องมีการจัดทำขอบเขตแผนที่การดำเนินโครงการ และประเมินการกักเก็บคาร์บอนในกรณีฐานของพื้นที่โครงการเพื่อ



เป็นข้อมูลสำหรับประกอบการจัดทำเอกสารข้อเสนอโครงการ

2) ขั้นตอนการจัดทำเอกสารข้อเสนอโครงการ (Project Design Document : PDD) โดยผู้พัฒนาโครงการต้องจัดทำเอกสารข้อเสนอโครงการตามแบบฟอร์มที่ อบก. กำหนด ซึ่งสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่เว็บไซต์โครงการ T-VER

3) ขั้นตอนการตรวจสอบความใช้ได้จาก VVB ผู้พัฒนาโครงการต้องดำเนินการติดต่อว่าจ้าง VVB เพื่อตรวจสอบความใช้ได้ของโครงการ ซึ่ง VVB จะทำการตรวจสอบข้อมูลทั้งในส่วนของ PDD ที่ผู้พัฒนาโครงการจัดทำ และตรวจสอบพื้นที่โครงการเพื่อประเมินความถูกต้องของข้อมูล เมื่อมีการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว VVB จะทำการออกเอกสารรายงานการตรวจสอบความใช้ได้ (Validation Report) ให้กับผู้พัฒนาโครงการเพื่อนำไปยื่นต่อ อบก.

4) ขั้นตอนการยื่นเอกสารขอขึ้นทะเบียนโครงการ T-VER ผู้พัฒนาโครงการดำเนินการจัดทำและรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ยื่นต่อ อบก. เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นโครงการ T-VER มีเอกสารที่สำคัญได้แก่ (1) ใบคำขอขึ้นทะเบียนโครงการ (2) เอกสารข้อเสนอโครงการที่ผ่านการตรวจสอบจาก VVB (3) รายงานการตรวจสอบความใช้ได้ และ (4) รายงานการประเมินผลประโยชน์ร่วม (Co-benefits Report) โดย อบก. จะมีคณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ อีกครั้งก่อนให้การรับรองการขึ้นทะเบียนโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 การขอรับรองปริมาณคาร์บอนเครดิต โดยปกติแล้ว อบก. จะแนะนำให้ทำขั้นตอนนี้ทุก ๆ 3-5 ปี/ครั้ง หรือขึ้นอยู่กับความพร้อม หรือความต้องการใช้ประโยชน์จากคาร์บอนเครดิตของผู้พัฒนาโครงการทั้งนี้ความถี่ของการขอการรับรองคาร์บอนเครดิต ขึ้นอยู่กับการพิจารณาความคุ้มค่าการดำเนินงานในเชิงเศรษฐศาสตร์เป็นประเด็นสำคัญที่ผู้พัฒนาโครงการต้องพิจารณา โดยมีขั้นตอนย่อยในการดำเนินงานดังนี้

1) ขั้นตอนการสำรวจวัดความเพิ่มพูนของการกักเก็บคาร์บอนของพื้นที่โครงการ โดยผู้พัฒนาโครงการ จะต้องดำเนินการสำรวจวัดข้อมูลการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้ในพื้นที่โครงการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนอีกครั้ง เพื่อประเมินปริมาณความเพิ่มพูนการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้เมื่อเปรียบเทียบกับค่าการกักเก็บในกรณีฐาน ส่วนต่างที่เพิ่มพูนขึ้นจะเป็นปริมาณคาร์บอนเครดิตที่ อบก. จะให้การรับรอง ภายหลังจากกระบวนการขอรับรองคาร์บอนเครดิตสิ้นสุด

2) ขั้นตอนการจัดทำรายงานการติดตามประเมินผล (Monitoring Report: MR) ผู้พัฒนาโครงการต้องทำการจัดทำเอกสารรายงานการติดตามประเมินผล ตามแบบฟอร์มที่ อบก. กำหนดโดยสามารถดาวน์โหลดได้ในเว็บไซต์ของโครงการ T-VER

3) ขั้นตอนการทวนสอบปริมาณก๊าซเรือนกระจกของโครงการจาก VVB โดยผู้พัฒนาโครงการต้องดำเนินการติดต่อว่าจ้าง VVB เพื่อทวนสอบปริมาณก๊าซเรือนกระจกของโครงการ ซึ่ง VVB จะทำการตรวจสอบข้อมูลของเอกสาร MR และตรวจสอบพื้นที่โครงการเพื่อประเมินความถูกต้องของข้อมูล เมื่อทำการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว VVB จะออกเอกสารรายงานการทวนสอบ (Verification Report) ให้กับผู้พัฒนาโครงการเพื่อนำไปยื่นต่อ อบก.

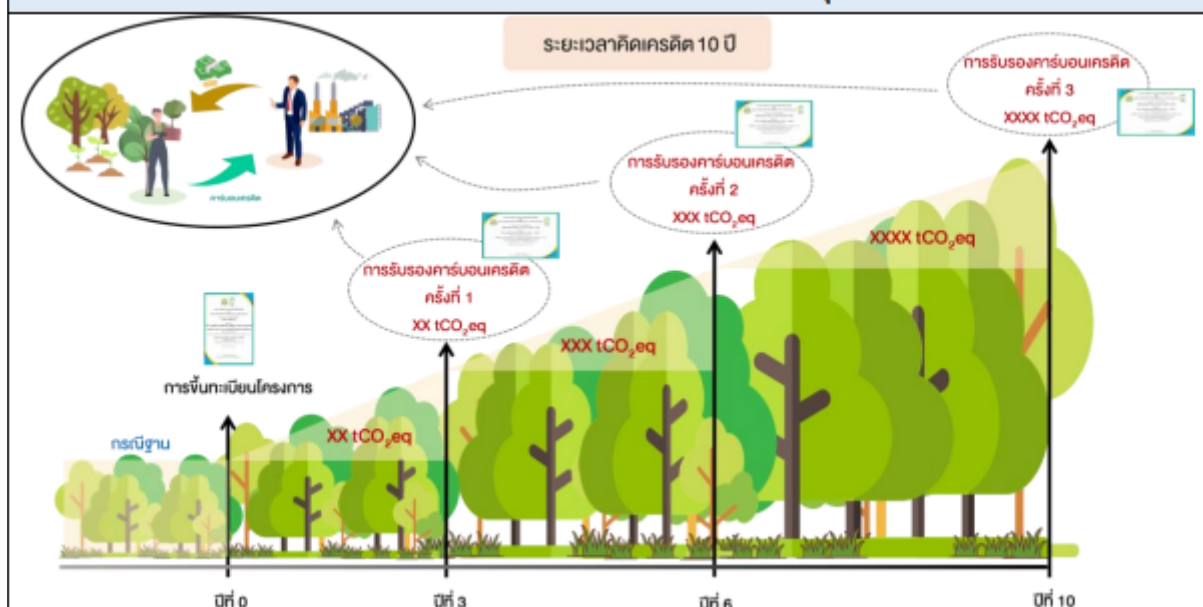


4) ขั้นตอนการยื่นเอกสารขอรับรองคาร์บอนเครดิต ผู้พัฒนาโครงการดำเนินการจัดทำและรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ยื่นต่อ อบก. เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นโครงการ T-VER มีเอกสารที่สำคัญได้แก่ (1) คำขอรับรองคาร์บอนเครดิตโครงการ (2) รายงานการติดตามประเมินผลที่ผ่านการตรวจสอบจาก VVB (3) รายงานการตรวจสอบความใช้ได้ และ (4) รายงานการประเมินผลประโยชน์ร่วม (Co-benefits Report) โดย อบก. จะมีคณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ อีกครั้งก่อนให้การรับรองปริมาณคาร์บอนเครดิต

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการคาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้



ภาพที่ 3 ภาพรวมการดำเนินโครงการตลอดอายุโครงการ

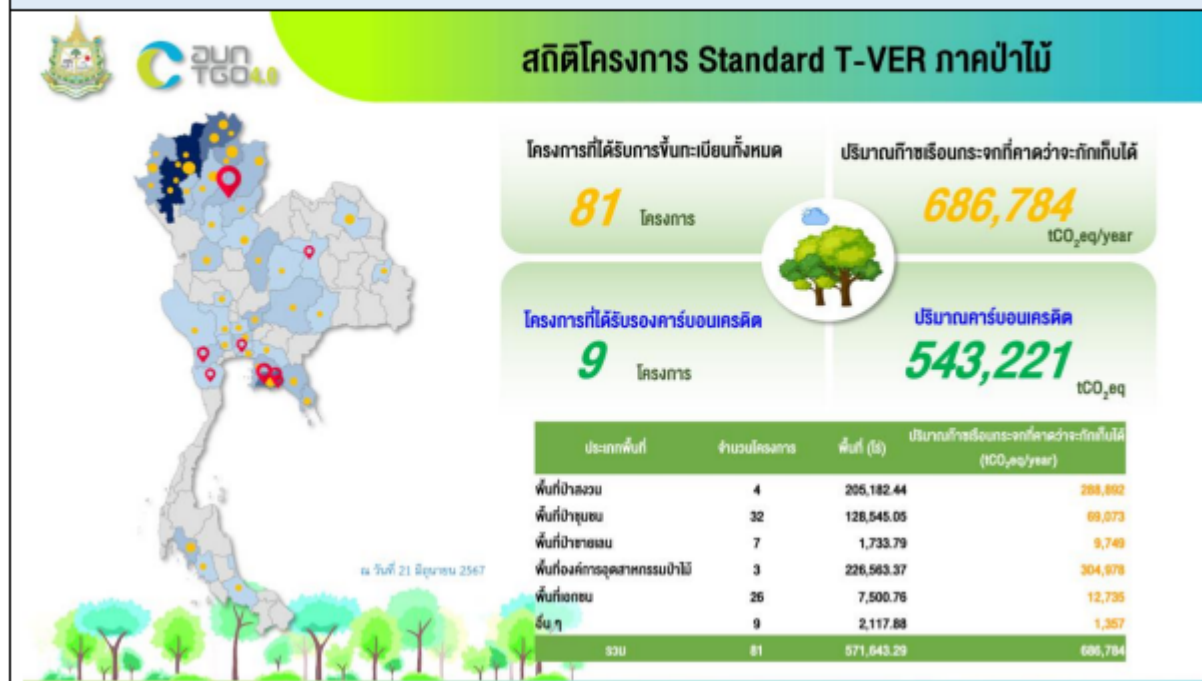


สถานภาพการดำเนินโครงการคาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้ของประเทศไทย สำหรับ Standard T-VER

ในปัจจุบันมีโครงการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโครงการ T-VER จำนวนทั้งสิ้น 434 โครงการ โดยคิดเป็นปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่คาดว่าจะลด/กักเก็บได้เท่ากับ 12,950,737 tCO₂eq/year และมีโครงการที่ได้รับการรองคาร์บอนเครดิตไปแล้วจำนวน 169 โครงการ คิดเป็นปริมาณคาร์บอนเครดิตที่ได้รับการรับรองจำนวนเท่ากับ 19,537,269 tCO₂eq

กรณีพิจารณาเฉพาะโครงการคาร์บอนเครดิตในภาคป่าไม้ภายใต้การดำเนินโครงการ Standard T-VER จะพบว่าปัจจุบันโครงการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนไปแล้วจำนวน 81 โครงการ โดยมีปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่คาดว่าจะลด/กักเก็บได้เท่ากับ 686,784 tCO₂eq/year และมีโครงการที่ได้รับการรับรองคาร์บอนเครดิตไปแล้วจำนวน 9 โครงการ คิดเป็นปริมาณคาร์บอนเครดิตที่ได้รับการรับรองในภาคป่าไม้แล้วจำนวน 543,221 tCO₂eq หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 2.78 ของปริมาณคาร์บอนเครดิตที่ได้รับการรับรองจากโครงการ T-VER อย่างไรก็ตามจากข้อมูลการโครงการที่ได้ขึ้นทะเบียนโครงการประเภทป่าไม้ พบว่าโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ป่าชุมชนมีจำนวนโครงการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสูงที่สุดถึง 32 โครงการ ในพื้นที่ป่าชุมชนจำนวน 107 แห่ง หรือคิดเป็นพื้นที่ 128,545.05 ไร่ รองลงมาเป็นพื้นที่เอกชนหรือพื้นที่ส่วนบุคคลจำนวน 26 โครงการ เป็นพื้นที่ 7,500.76 ไร่ (ข้อมูล ณ วันที่ 21 มิถุนายน 2567)

ภาพที่ 4 สถิติโครงการที่ได้รับการขึ้นทะเบียน และรับรองคาร์บอนเครดิต สำหรับโครงการ Standard T-VER ภาคป่าไม้



การซื้อขายคาร์บอนเครดิตจากโครงการ Standard T-VER

ในปัจจุบันรูปแบบการซื้อขายคาร์บอนเครดิตในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ รูปแบบทวิภาค (Over-the-counter: OTC) เป็นการซื้อขายแบบตกลงราคากันเองระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย ไม่มีราคากลางตายตัวที่แน่นอน เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมในการซื้อขายคาร์บอนเครดิตเนื่องจากผู้ขายสามารถกำหนดราคาได้ตามต้นทุนการดำเนินงานที่แท้จริง ในส่วนของผู้ซื้อก็สามารถที่จะต่อรองราคาได้ในอัตราที่เหมาะสมกับต้นทุนการลดก๊าซเรือนกระจกขององค์กร

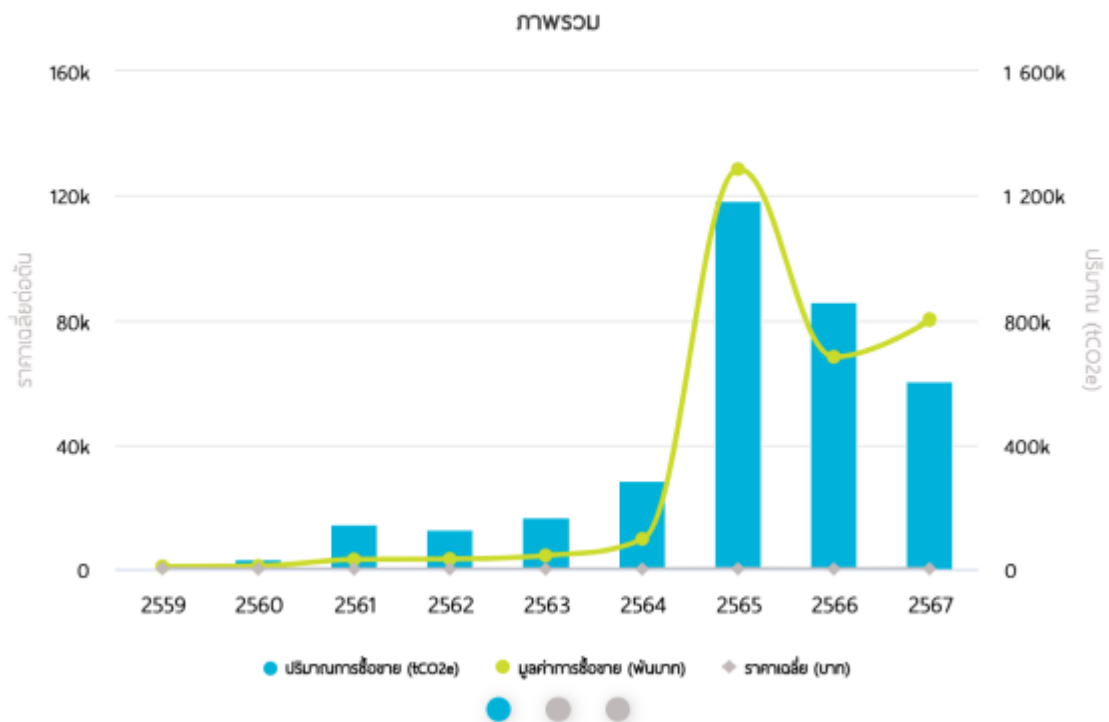
รูปแบบศูนย์ซื้อขาย (Exchange) โดยเป็นการซื้อขายผ่านเครื่องมือกลางสำหรับการซื้อขายคาร์บอนเครดิต ปัจจุบันประเทศไทยยังมีศูนย์ซื้อขายคาร์บอนเครดิตเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ชื่อว่า FTIX Exchange พัฒนาโดยสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งเริ่มมีการซื้อขายคาร์บอนเครดิตจากโครงการ T-VER อย่างเป็นทางการเมื่อเดือนมกราคม 2566 เป็นต้นมา

สถานการณ์การซื้อขายคาร์บอนเครดิตจากโครงการ T-VER ในทุก ๆ ประเภทโครงการตั้งแต่ พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน มีปริมาณการซื้อขายไปแล้วทั้งสิ้น 3,422,956 tCO₂eq คิดเป็นมูลค่าการซื้อขาย 299,274,805 บาท โดยเป็นการซื้อขายในตลาดแบบทวิภาค (OTC) หรือการซื้อขายแบบตกลงราคากันเองระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายเป็นจำนวน 3,409,291 tCO₂eq และการซื้อขายผ่าน FTIX Exchange ศูนย์การซื้อขายคาร์บอนเครดิตของประเทศไทย จำนวน 13,665 tCO₂eq จะเห็นว่าปริมาณการซื้อขายผ่าน FTIX Exchange มีปริมาณที่ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากเพิ่งเริ่มมีการเปิดให้ซื้อขายรวมถึงในการซื้อขายเปิดให้เฉพาะนิติบุคคลเท่านั้นที่สามารถเข้าไปซื้อขายผ่านรูปแบบนี้ได้ จึงทำให้การซื้อขายไม่คึกคักเท่าที่ควร

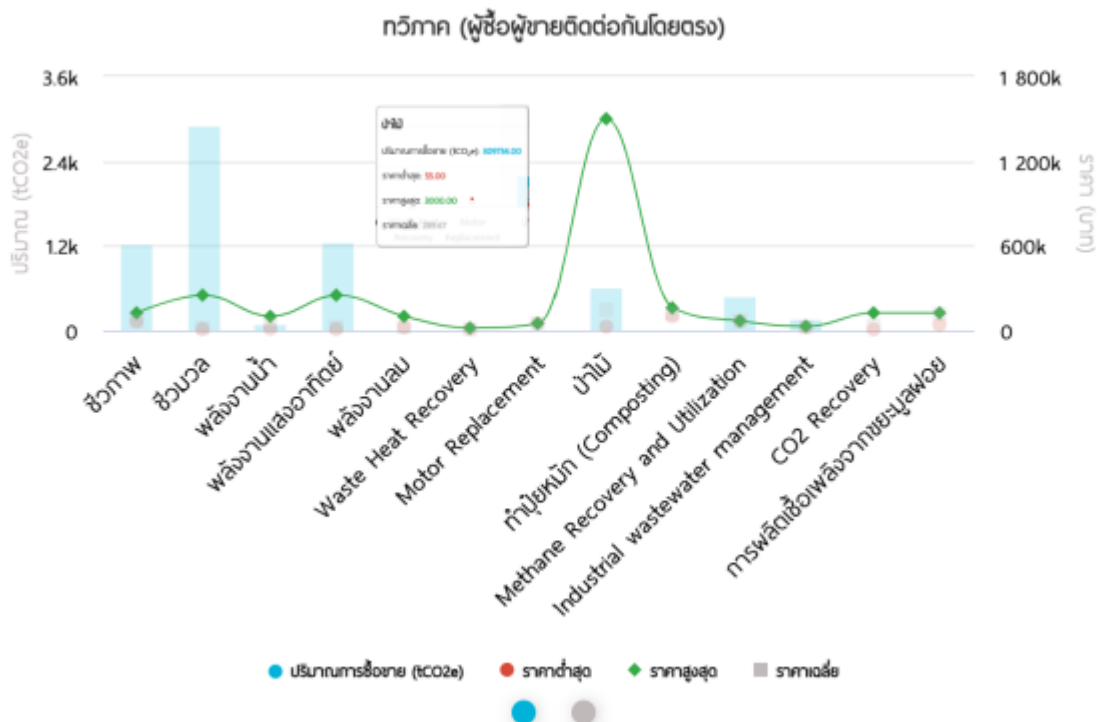
สำหรับการซื้อขายคาร์บอนเครดิตในภาคป่าไม้จากโครงการ T-VER มีปริมาณการซื้อขายแล้วจำนวนทั้งสิ้น 309,734 tCO₂eq คิดเป็นมูลค่าการซื้อขายรวมทั้งสิ้น 89,721,349 บาท มีราคาการซื้อขายต่ำที่สุดในราคา 55 บาท/ tCO₂eq ราคาสูงสุดที่ 3000 บาท/ tCO₂eq และ มีราคาเฉลี่ยที่ 289.67 บาท/ tCO₂eq ทั้งนี้สำหรับโครงการที่มีการซื้อขายล่าสุดมีการซื้อขายที่อัตรา 600 บาท/ tCO₂eq ซึ่งเป็นการซื้อขายที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม 2567 ที่ผ่านมา (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2567)



ภาพที่ 5 ปริมาณและข้อมูลการซื้อขายคาร์บอนเครดิต
จากโครงการ T-VER ในภาพรวมจำแนกรายปี



ภาพที่ 6 ปริมาณและข้อมูลการซื้อขายคาร์บอนเครดิต
จากโครงการ T-VER แบบ OTC จำแนกตามประเภทโครงการ



ข้อควรคำนึงสำหรับผู้สนใจดำเนินโครงการคาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้

1. การวางแผนในการปลูกต้นไม้เพื่อหวังขายคาร์บอนเครดิตเป็นรายได้หลัก ไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้องในการลงทุนปลูกป่าหรือการดำเนินกิจการสวนป่า เนื่องจากประโยชน์หลักของต้นไม้ที่ปลูกนั้นอยู่ที่ เนื้อไม้ ใบ ดอก ผล และ มูลค่าการบริการทางระบบนิเวศในการเป็นแหล่งต้นน้ำตลอดจนการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพคาร์บอนเครดิตเป็นเพียงรายได้เสริมเล็กน้อย ๆ หรือดอกเบี๋ย ที่จะเพิ่มให้กับผู้ปลูกป่าไม้ในระหว่างที่ต้นไม้ยังไม่ถึงรอบตัดฟันการนำไปใช้ประโยชน์

2. การดำเนินโครงการคาร์บอนเครดิตในภาคป่าไม้ มีค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นจำนวนมากดังนั้น ผู้ที่ต้องดำเนินโครงการคาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้ ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและจุดคุ้มทุนในการดำเนินโครงการเนื่องจากขนาดของพื้นที่ดำเนินโครงการมีผลต่อต้นทุนต่อหน่วยในการดำเนินงาน กล่าวคือ พื้นที่ขนาดเล็กจะมีจุดคุ้มทุนที่สูงกว่าขนาดใหญ่ เช่น การดำเนินโครงการในพื้นที่ในพื้นทีขนาด 10 100 และ 1,000 ไร่ จะมีต้นทุนต่อหน่วย อยู่ที่ 3,191 611 149 บาท/ tCO₂eq ตามลำดับ

3. การดำเนินโครงการคาร์บอนเครดิตเป็นการลงทุนมีความเสี่ยง เนื่องจากราคาคาร์บอนเครดิตเป็นไปตามกลไกตลาด ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสองปัจจัยสำคัญหลักด้วยกัน 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยการเมืองระหว่างประเทศในระดับโลก เช่น การเข้าร่วมหรือการถอนตัวจากข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกของประเทศมหาอำนาจ เป็นต้น (2) ปัจจัยภายในประเทศ เช่น การออกกฎหมาย หรือมาตรการบังคับในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของแต่ละภาคส่วน เป็นต้น





สมาคมศิษย์เก่าวนศาสตร์
คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทร/โทรสาร 02-940-6965 Email: alumni.forest@hotmail.com

<http://alumni.forest.ku.ac.th>